

Ősbemutató: 1963. november 14. THÁLIA SZINHÁZ, Budapest.

Rendezte: Kazimir Károly. Diszlet- és jelmeztervező: Rajkai György

Zene: Prokópius Imre.

Szereplők: 26 férfi, 11 nő .

Az egyik budapesti iparvállalat Őcskavas telepén, a "rozsdatemetőben", ifjabb Hábetler János megöl egy embert, aki történetesen a sógora volt. Hábetlert letartóztatják, az eseménynek nem akad szemtanuja, a tettes pedig nem hajlandó vallani. Nem válaszol az író kérdéseire sem, aki felkeresi a fogházban. Az író tehát felkutatja a család történetét, hogy világosságot derítsen a gyilkosság indokaira, s a nyomozást mint narrátor kíséri végig.

A történet az első világháború idején kezdődik, amikor idősebb Hábetler János mellett egy eltévedt golyó kioltja komája életét és nem sokkal ezután, szabadsága alatt, a budapesti "Zöld vadász" vendéglőben megismerkedik Pék Máriával, akit később feleségül vesz.

Az események filmszerűen peregnek tovább: fehérterror, nyomortanya, inségkonyha, barakk-lakás. Egymás után születnek a gyerekek, köztük az egyetlen fiú, Jani. Idősebb Hábetler, aki nem lángész, de a maga módján becsületes és szorgalmas, polgári altisztként alkalmazást nyer a Protestáns Lelkészi Hivatalban, s így jobb lakásba is költözhetnek. Felesége, Pék Mária mocskosszájú, keménykezi asszony, aki összefogja a családot, s megvalósítja "Az én házam az én váram" legkispolgáribb változatát, amelynek zártságából se kitörni, se oda betörni nem lehet. Jó ösztönével azonban mindig megéri a helyes utat, s durvasága mögött humánus segítőkészség rejlik. Ő fékezi meg a család körül keringő léha alakokat is, akiknek fő szórakozása az italozásban merül ki. A családtagok egymást is marják, ezért a sok alantas indulat, ordítózás, gorombaság, amely az egész háztájt betölti. Jani beleszeret egy zsidólányba, Reich Katóba, akinek egy év múlva gyermeke születik. Pék Mária szívesen fogadja a lány apjával, Reich bácsival együtt, de amikor a második világháború bombázásai elől a család vidékre költözik, megfélemlenek róluk. Jani a fronton van, s így Reich Kató gyermekével együtt a fajúldozés áldozatául esik.

A felszabadulás után a család helyzete lényegesen javul, de tagjai éppoly kevéssé vesznek tudomást az eseményekről, mint a háború előtt. A család degenerációja is ekkor kezdődik. Jani léha nővérei rossz házasságot kötnek, elválnak, elzülленek. A sógorok közt a legrosszabb Zentay, eszes, de iszákos, garázda ember, Jani az egyetlen, aki bár sok mindent nem értett meg a világból, mégis ő tudta leginkább, mi történik körülötte. Az idők során egyre erősödött benne az életmód és életérdek ellentétének tudata, de a családból

való kitöréshez nem volt ereje. Keserü dühét magába nyelve, a többiekkel élte tovább az emberi színvonal alatti életet. A feszültség azonban tovább növekszik benne, s a csordultig telt pohárhoz már csak egy csepp hiányzik. S ekkor találkozik össze részeg sógorával, Zentayval, az ócskavas telepen. Zentay az alkohol gőzében szemére veti Janinak a család hazug, korcs, alantas életét, nővéreinek züllöttségét, s fejére olvassa, hogy hiába szidja és ócsárolja a többieket, ő sem különb náluk. Jani érezze a sógor szavainak kegyetlen igazságát s a maga tehetetlenségét és felelősségét, elkeredett dühében egyetlen ütéssel megöli Zentayt.

x

x

x